

© 2025 by the author(s).

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Як цитувати статтю: Boichuk A, Yezhova O, Baryshok T, Timchenko P, Baran O, Kumka A, Ivanenko I, Tymruk-Skoropad K. Responsible approach to the development of rehabilitation education: effective partnership and collaboration of the initiative «Rehabilitation of War Trauma in Ukraine». *East Ukr Med J.* 2025;13(3):885-898

DOI: [https://doi.org/10.21272/eumj.2025;13\(3\):885-898](https://doi.org/10.21272/eumj.2025;13(3):885-898)

ABSTRACT

Anastasiia Boichuk

<https://orcid.org/0009-0003-6928-9885>

CF «Patients of Ukraine», Kyiv, Ukraine

Olha Yezhova

<https://orcid.org/0000-0002-8916-4575>

Department of Physical Therapy, Occupational Therapy and Sports Medicine, Sumy State University, Sumy, Ukraine

Tetiana Baryshok

<https://orcid.org/0000-0003-3809-6143>

Department of Physical Therapy and Occupational Therapy, Khortytsia National Academy, Zaporizhzhia, Ukraine

Polina Timchenko

<https://orcid.org/0009-0005-6865-5462>

CF «Patients of Ukraine», Kyiv, Ukraine

Oksana Baran

<https://orcid.org/0009-0007-1435-022X>

Department of Therapy and Rehabilitation, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Lviv, Ukraine

RESPONSIBLE APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF REHABILITATION EDUCATION: EFFECTIVE PARTNERSHIP AND COLLABORATION OF THE INITIATIVE «REHABILITATION OF WAR TRAUMA IN UKRAINE»

Objective of the study was to analyse the results of applying a responsible approach to the development of rehabilitation education through partnership and collaboration within the framework of the Ukrainian-Swiss initiative «Rehabilitation of War Trauma in Ukraine » (RWT).

Methods. The scientific study employed theoretical, empirical, and statistical methods. A survey of physical therapists and university faculty members was conducted using a specially designed questionnaire consisting of three sections: general, for participants, and for prospective participants of the RWT initiative events. The survey involved 120 respondents from different regions of the country, 82.5% of whom had participated in educational activities of the initiative.

Results. The main goal of the RWT initiative's «Strengthening Rehabilitation Education» direction is to achieve positive, sustainable, and systemic changes through education, leading to an overall improvement in the rehabilitation system. This goal is ensured by the consistent development of interconnected activities that form the foundation for future initiatives, the implementation of integrated solutions, and the expansion of cooperation through partnerships and collaborations with partners and stakeholders who share common values.

The «Strengthening Rehabilitation Education» direction primarily focused on the development of undergraduate education and continuous professional development for both rehabilitation specialists and university educators. Within the framework of the Ukrainian-Swiss initiative, educational and methodological support was developed for five educational components for the «Therapy and Rehabilitation» specialty; a series of webinars by the Ministry of Health of Ukraine was conducted;

Antonina Kumka

<https://orcid.org/0009-0001-5156-4995>
Protez Hub, Hamilton, Ontario, Canada

Inna Ivanenko

<https://orcid.org/0009-0005-4427-5780>
CF «Patients of Ukraine», Kyiv, Ukraine

Kateryna Tymruk-Skoropad

<https://orcid.org/0000-0001-8152-0435>
Department of Therapy and Rehabilitation, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Lviv, Ukraine

and various training sessions on different topics were developed and implemented.

The survey results indicated that most respondents attended training sessions and courses on rehabilitation management. Over 34% of respondents had experience participating in national professional community events such as congresses and/or conferences. Specialized educational programs involved 26.7% of respondents, while training sessions on management and communication in rehabilitation engaged 17.8%. Events aimed at professional community development were attended by 8.9% of respondents. The quality of events was rated as «excellent» by 83% of respondents and «very good» by 15.2%, with 53.8% considering the content relevant and useful. The key advantages highlighted by participants included the professionalism and high level of speakers (28.6%), opportunities for experience exchange and effective communication (25.3%), and hands-on skill development (24.2%).

Conclusions. The application of a responsible approach through collaboration and partnership within the Ukrainian-Swiss RWT initiative has yielded results that have continued systemic changes in domestic rehabilitation education. It has been proven that effective forms of collaboration include the creation of working groups consisting of physical therapists and university faculty to achieve specific objectives, consultation and training with leading international experts, and the implementation of various educational activities. Additionally, international initiatives and projects have been identified as effective forms of partnership.

Keywords: rehabilitation specialists, international project, sustainable development, training programs.

Corresponding author: Tymruk-Skoropad Kateryna, Department of Therapy and Rehabilitation, Ivan Bobersky Lviv State University of Physical Culture, Lviv, Ukraine
e-mail: tymruk.k@gmail.com

РЕЗЮМЕ

Анастасія Бойчук

<https://orcid.org/0009-0003-6928-9885>
БФ «Пацієнти України», м. Київ, Україна

Ольга Єжова

<https://orcid.org/0000-0002-8916-4575>
Кафедра фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини, Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Тетяна Барішок

<https://orcid.org/0000-0003-3809-6143>
Кафедра фізичної терапії та ерготерапії, Хортицька національна академія, м. Запоріжжя, Україна

Поліна Тімченко

<https://orcid.org/0009-0005-6865-5462>

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО РОЗБУДОВИ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ОСВІТИ: ЕФЕКТИВНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА КОЛАБОРАЦІЯ ІНІЦІАТИВИ «РЕАБІЛІТАЦІЯ ТРАВМ ВІЙНИ В УКРАЇНІ»

У статті проаналізовані результати застосування відповідального підходу у розбудові реабілітаційної освіти шляхом партнерства і колаборації у рамках україно-швейцарської ініціативи «Реабілітація травм війни в Україні» (РТВ).

Методи. Опитування фахівців з реабілітації (ФР) та викладачів закладів вищої освіти (ЗВО) проведено за розробленою анкетною.

Результати. Основною метою напрямку посилення реабілітаційної освіти ініціативи РТВ є позитивні, стійкі та системні зміни через співпрацю у формі партнерства та колаборації.

Діяльність спрямовувалася на розвиток додипломної освіти та безперервного професійного розвитку ФР та викладачів ЗВО. У рамках РТВ розроблено навчально-методичне забезпечення 5-и освітніх компонентів для спеціальності «Терапія та реабілітація»; проведено низку вебінарів під егідою МОЗ

БФ «Пацієнти України», м. Київ, Україна

Оксана Баран

<https://orcid.org/0009-0007-1435-022X>

Кафедра терапії та реабілітації, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, Україна

Антоніна Кумка

<https://orcid.org/0009-0001-5156-4995>

БФ «Protez Hub», м. Гамільтон, Канада

Інна Іваненко

<https://orcid.org/0009-0005-4427-5780>

БФ «Пацієнти України», м. Київ, Україна

Катерина Тимрук-Скоропад

<https://orcid.org/0000-0001-8152-0435>

Кафедра терапії та реабілітації, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, Україна

України; розроблено і реалізовано низку тренінгів та курсів різної тематики.

Опитування засвідчило, що найбільша кількість респондентів відвідала тренінги та курси з реабілітаційного менеджменту. Понад 34% – мали досвід участі у всеукраїнських подіях для професійної спільноти – конгресах та/або конференціях. У спеціалізованих освітніх програмах брало участь 26,7% респондентів, а тренінги з управління та комунікації в реабілітації – 17,8%. Заходи, спрямовані на розвиток професійної спільноти відвідали 8,9% респондентів. Якість заходів 83% респондентів оцінили на «відмінно», а 15,2% – «дуже добре»; контент вважають актуальним та корисним 53,8%. Серед основних переваг заходів учасники також зазначили професіоналізм та високий рівень спікерів (28,6%), можливість обміну досвідом та ефективну комунікацію (25,3%), можливість відпрацювання практичних навичок (24,2%).

Висновки. Доведено, що ефективними формами колаборації є створення робочих груп з ФР і викладачів ЗВО для реалізації конкретних завдань, консультування і навчання у провідних міжнародних експертів, проведення різних форм освітніх заходів; а ефективним партнерством – міжнародні ініціативи та проекти.

Ключові слова: фахівці з реабілітації, міжнародний проект, сталий розвиток, навчальний курс.

*Автор, відповідальний за листування: Тимрук-Скоропад Катерина, кафедра терапії та реабілітації, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, м. Львів, Україна
e-mail: tymruk.k@gmail.com*

СКОРОЧЕННЯ

EU4Recovery – Проект «EU4Recovery – Розширення можливостей громад в Україні»;

FAR – Poland Foundation for Active Rehabilitation;

HI – Handicap International;

IADC – Italian Agency for Development Cooperation;

Uk Aid – цільовий фонд Великої Британії;

БФ – благодійний фонд;

ВООЗ – Всесвітня організація охорони здоров'я;

ВОПО – Всеукраїнське об'єднання протезистів-ортезистів;

ВОФТ – Всеукраїнське об'єднання фізичних терапевтів;

ГАР – Громадська організація «Всеукраїнське об'єднання осіб з інвалідністю «Група активної реабілітації»;

ГО – громадська організація;

ЄС – представники Європейського Союзу;

ЗВО – заклад вищої освіти;

ІВР – Інститут вертебрології та реабілітації;

Лікарі без кордонів – Médecins Sans Frontières (MSF);

ЛОВА – Львівська обласна військова (державна) адміністрація;

ЛПЦ – Львівський перинатальний центр;

МКФ – Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я;

МКЧХ – Міжнародний комітет Червоного Хреста (ICRC);

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я України;

НДСЛ «Охматдит» – Національна дитяча спеціалізована лікарня МОЗ України;

НСЗУ – Національна служба здоров'я України;

ОК – освітній компонент;

ОПУ – Офіс Президента України;
 Проект УНС – Проект україно-норвезької співпраці;
 ПРООН – Програма розвитку ООН (UNDP);
 ПУ – благодійний фонд «Пацієнти України»;
 ПШУ – Посольство Швейцарії в Україні;
 РП з ПБ – радниця-уповноважена Президента України з питань безбар'єрності;
 РТВ – ініціатива «Реабілітація травм війни в Україні»;
 ТЧХУ – Товариство Червоного Хреста України;
 УТЕТ – Українське товариство ерготерапії;
 УТТММ – Українське товариство терапії мови та мовлення;
 УТФРМ – Українське товариство фізичної та реабілітаційної медицини;
 ФР – фахівці з реабілітації;
 ЦСР – цілі сталого розвитку

ВСТУП

Концепція відповідального підходу в освіті й професійній діяльності почала формуватися ще у середині 20-го століття. В її основі – розвиток освітніх програм та професійних компетентностей з урахуванням етичних, соціальних, екологічних і професійних стандартів. Потужним поштовхом до впровадження відповідального підходу у вищу освіту стала Концепція сталого розвитку (за назвою «Глобальна програма змін»), що була розроблена Всесвітньою комісією з навколишнього середовища та розвитку (WCED) й офіційно проголошена у 1987 році у доповіді «Наше спільне майбутнє» [1]. Цілі сталого розвитку (ЦСР) охоплюють економічні, соціальні та екологічні проблеми на міжнародному рівні [2]. Наприклад, відповідно до позиції Всесвітньої фізичної терапії (World Physiotherapy, WPT) ЦСР «надають можливість фізичним терапевтам продемонструвати свій внесок у сталий глобальний розвиток» [3].

На вирішення ЦСР спрямована й ініціатива ВООЗ «Реабілітація 2030: заклик до дії». Зокрема, нею передбачено координацію дій стейкхолдерів для поліпшення лідерства у сфері реабілітації, поліпшення якості підготовки кадрів та послуг із реабілітації, розбудові партнерства [4]. Міжнародні експерти підтримують необхідність забезпечення якості підготовки та освіти фахівців з реабілітації (ФР) в Україні, зокрема, через тісну та плідну співпрацю з міжнародними партнерами [5].

Розуміючи значення докладання спільних зусиль усіх стейкхолдерів щодо удосконалення підготовки ФР на рівнях формальної, неформальної освіти та безперервного професійного розвитку, ініціатива «Реабілітація травм війни в Україні» (РТВ) стала однією з наймасштабніших, що об'єднала професійні спільноти України, національних й міжнародних експертів, спроможні вітчизняні заклади вищої освіти та охорони

здоров'я, державні та недержавні організації для співпраці у посиленні реабілітаційної освіти.

ОБґРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У світі впровадження відповідального підходу у реабілітацію відбувалося декількома шляхами. Насамперед, це інтеграція етичного кодексу у професійну діяльність фізичного терапевта, ерготерапевта, терапевта мови і мовлення; запровадження пацієнтоорієнтованого підходу; створення мультидисциплінарних команд; розвиток концепцій від доказової медицини до доказово-інформованої практики; впровадження стандартів освіти. Необхідність дотримання принципів відповідального підходу у реабілітації та реабілітаційній освіті гарантує безпеку та благополуччя пацієнтів й ФР, забезпечує підґрунтя їх соціальної відповідальності перед громадою і суспільством, передбачає впровадження доказово-інформованої практики як у професійну діяльність, так і в освітні програми, безперервну професійну освіту [6-10].

Однією із ефективних і перспективних стратегій впровадження відповідального підходу є співпраця між різними секторами, закладами, установами тощо у формі партнерства та/або колаборації [11-14]. У сфері вищої освіти найбільш ефективним є міжнародне партнерство у розробленні освітніх програм, посиленні культурного зростання та усвідомленні світових тенденцій розвитку освіти і професійної галузі учасниками співпраці [15-17].

В Україні, починаючи з 1990-х років, відбувався розвиток освіти фізичних терапевтів, легалізація та визнання необхідності цих фахівців у закладах охорони здоров'я. З 1994 року спеціальність «Фізична реабілітація» належала до напрямку підготовки/галузі знань «Фізичне виховання і спорт»/«Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» [18-20]. Реформування сфери охорони здоров'я та освіти, інтеграція країни у європейський простір та врахування міжнародної

практики сприяли зміні назви освітньої спеціальності «Фізична реабілітація» на «Фізична терапія, ерготерапія» (з 2022 р. «Терапія та реабілітація») [21] та її перехід у галузь знань «Охорона здоров'я» (з 2024 «Охорона здоров'я та соціального забезпечення») [22]. З 2016 року підготовка фізичних терапевтів відбувалася за спільними з ерготерапевтами освітніми програмами, а з 2023 року – за самостійною освітньою траєкторією. Перші програми другого (магістерського) рівня вищої освіти для протезистів-ортезистів започатковані лише у 2024 році, а для терапевтів мови і мовлення – з 2025 року.

З 2016 року МОЗ України є відповідальним за розвиток системи реабілітації у сфері охорони здоров'я, її нормативно-правове та кадрове забезпечення, тому МОЗ України також зацікавлене у підготовці якісних ФР і всіляко підтримує посилення спроможності реабілітаційної освіти. На даний час, як на рівні уряду і виконавчої влади, так і неурядовими організаціями та університетами зроблено багато кроків для поліпшення якості реабілітаційної освіти, однак є низка викликів і потреб, що накопичуються й зростають, зокрема, через вплив російсько-української війни та масштабні системні удосконалення в охороні здоров'я. Це потребує не просто швидкого реагування, а вимагає об'єднання зусиль національних та міжнародних стейкхолдерів і партнерів.

Ініціатива РТВ розпочалася у червні 2022 року як терміновий виклик на потреби держави в забезпеченні стійкості системи охорони здоров'я й реабілітації в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації. За підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва (Swiss Agency for Development and Cooperation, SDC), Європейського Союзу та Nova Ukraine ініціатива імplementована БФ «Пацієнти України» у тісній співпраці з національними стейкхолдерами та партнерами: Міністерством охорони здоров'я України, Національною службою здоров'я України, Міністерством соціальної політики України, Офісом Президента України, Всеукраїнським об'єднанням фізичних терапевтів, Protez Hub тощо.

Мета статті: проаналізувати результати застосування відповідального підходу у розбудові реабілітаційної освіти шляхом партнерства і колаборації у рамках україно-швейцарської ініціативи «Реабілітація травм війни в Україні».

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Під час наукового дослідження використано теоретичні, емпіричні та статистичні методи. Так,

серед теоретичних застосовувались аналіз, узагальнення, порівняння та інтерпретація результатів з наукових джерел. Серед емпіричних: узагальнення досвіду, результатів діяльності та контент-аналіз звітів україно-швейцарської ініціативи РТВ, опитування.

Опитування було проведене за спеціально розробленою анкетною, яка складалася із трьох розділів: загального, для учасників та майбутніх учасників заходів від ініціативи РТВ. Участь у анкетуванні була добровільною і анонімною. Усі респонденти дали згоду на використання отриманих даних. В опитуванні взяли участь 120 респондентів з різних регіонів країни, з яких 82,5% були учасниками освітніх заходів ініціативи. Для опрацювання результатів опитування використані методи описової статистики.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основною освітньою метою ініціативи РТВ є започаткування і розвиток позитивних, стійких та системних змін у реабілітаційній освіті, що призведуть до поліпшення системи реабілітації загалом. Досягнення цієї мети забезпечується завдяки впровадженню комплексних стратегій на основі партнерських відносин та колаборацій, зокрема, послідовному розвитку заходів, що взаємопов'язані між собою та стають основою для подальших ініціатив, впровадженню інтегрованих рішень, розширенню співпраці з партнерами та стейкхолдерами, які поділяють спільні цінності.

Напрямок «Посилення реабілітаційної освіти» ініціативи РТВ був зосереджений на розвитку додипломної (формальної) освіти та безперервного професійного розвитку як ФР, а також викладачів закладів вищої освіти (ЗВО). Узагальнення результатів діяльності та перелік партнерів представлено у табл.1.

Так, у рамках україно-швейцарської ініціативи розроблено навчально-методичне забезпечення таких освітніх компонентів (ОК) для спеціальності «Терапія та реабілітація»: «Доказово-інформована практика та клінічне мислення у фізичній терапії», «Фізична терапія травми війни», «Професійне мислення ерготерапевта», «Ерготерапія травми війни», «Медсестринство в реабілітації».

Проведено низку вебінарів у рамках співпраці з МОЗ України: «Концепція розбудови сучасної системи реабілітації в Україні», «Нормативно-правове регулювання реабілітаційної допомоги в Україні», «Соціальна залученість осіб з розладами комунікації» тощо.

Таблиця 1 – Результати партнерства і колаборації напрямку «Посилення реабілітаційної освіти» ініціативи РТВ

Результат	Зміст	Організатори/ партнери
Додипломна освіта		
ОК «Доказово-інформована практика та клінічне мислення у фізичній терапії» та «Фізична терапія травми війни» для освітніх програм ЗВО спеціалізації «Фізична терапія»	<p>П'ять етапів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – підготовчий; – навчальний; – проєктувальний; – пілотувальний; – впроваджувальний. 	<p>Організатори: БФ «Пацієнти України», ГО «ВОФТ»</p> <p>Співорганізатори: Україно-норвезький проєкт з реабілітації</p> <p>Партнери: 12 ЗВО України, ГО «УТЕТ»</p>
ОК «Професійне мислення ерготерапевта» та «Ерготерапія травми війни» для освітніх програм ЗВО спеціалізації «Ерготерапія»		
ОК «Медсестринство в реабілітації» для освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти		
Післядипломна освіта та безперервний професійний розвиток		
<i>Конгреси і конференції:</i>		
Перший Всеукраїнський конгрес з фізичної терапії: ресурси, здобутки та потенціал в умовах війни	Сучасні підходи у нейрореабілітації; особливості фізичної терапії в педіатрії; формальна та неформальна освіта фізичних терапевтів; місце фізичної терапії у мультидисциплінарній реабілітаційній команді; актуальні питання розвитку фізичної терапії в умовах війни	<p>Організатори: ГО «ВОФТ»; ПУ; Посольство Швейцарії в Україні; ПШУ; ЄС; Nova Ukraine.</p> <p>Партнери: Protez Hub, МКЧХ, Physiopedia, Humanity and Inclusion, ГО «УТТММ», ГО «УТФРМ», ГО «УТЕТ», ІВР, Івано-Франківська ОДА та Івано-Франківська обласна клінічна лікарня</p> <p>Підтримка: МОЗ; НСЗУ; ОПУ; РП з ПБ.</p>
Другий всеукраїнський конгрес з фізичної терапії: виклики, здобутки та потенціал в умовах війни	Реабілітація травм війни та знайомство з сучасними підходами в нейрореабілітації; впровадження нових методик та технік у фізичній терапії; покращення освітніх програм та можливостей для фізичних терапевтів; посилення ролі фізичних терапевтів у мультидисциплінарних командах для забезпечення комплексної допомоги	<p>Організатори: ГО «ВОФТ»; ПУ; Посольство Швейцарії в Україні; ПШУ; ЄС; Nova Ukraine.</p> <p>Співорганізатори: ВООЗ; МКЧХ; ПРООН; ТЧХУ; БФ «Запорука», Soleterre; HI; Uk Aid.</p> <p>Партнери: ГО «УТТММ»; ProtezHub; ВОПО; ІВР; FAR; GАР; Проєкт УНС; Sunnaas sykehus; Physiopedia; Лікарі без кордонів; Coventry University; ГО «УТЕТ»; IADC; ЛПЦ; ЛОВА.</p> <p>Підтримка: МОЗ; НСЗУ; ОПУ; РП з ПБ.</p>
Національний конгрес з мультидисциплінарної реабілітації: формування стратегії роботи в умовах війни	Концепції організації та провадження реабілітації у сфері охорони здоров'я; м'язово-скелетна реабілітація воєнних травм; стан та перспективи реабілітації в громаді; актуальні питання реабілітації нейрогенних розладів;	<p>Організатори: ГО «ВОФТ»; ПУ; Посольство Швейцарії в Україні; ПШУ; ЄС; Nova Ukraine.</p> <p>Партнери: ГО «УТЕТ»; ГО «УТТММ»; ProtezHub, Glorium Advance, ГО «Говори» та Imperial College London, ТСЛ: Твій сімейний лікар.</p>

	командна робота у реабілітації складних клінічних випадків	Підтримка: МОЗ; НСЗУ; ОПУ; РП з ПБ.
Всеукраїнська конференція з реабілітації в педіатрії	Особливості використання доказових і сучасних реабілітаційних інструментів у педіатрії та алгоритми дій при складних клінічних випадках	Організатори: НДСЛ «Охматдит», БФ «Пацієнти України», ГО «ВОФТ», Sunnaas rehabilitation hospital Підтримка: МОЗ; ОПУ; РП з ПБ, Посольство Швейцарії в Україні, European Union in Ukraine, Nova Ukraine, Дитячий фонд ООН (UNICEF Ukraine) Munir Mammadzade та Бюро ВООЗ в Україні
<i>Розвиток лідерства у реабілітації</i>		
Школа лідерів «Реабілітація. Творці змін»	Роль держави у розвитку системи реабілітації та відповідні державні програми; міжнародні тренди в реабілітації в межах системи первинної допомоги; роль громадських організацій в розвитку системи реабілітації в Україні	Організатори: БФ «Пацієнти України», ГО «ВОФТ», Києво-Могилянська бізнес-школа Підтримка: МОЗ; ОПУ; РП з ПБ, Посольство Швейцарії в Україні, European Union in Ukraine та Nova Ukraine
Школа фізичних терапевтів майбутнього	Компетенції фізичного терапевта та системи реабілітації в Україні; комунікація у фізичній терапії; фізична терапія при порушеннях опорно-рухового апарату	Організатори: БФ «Пацієнти України», ГО «ВОФТ» Співорганізатори: Програма розвитку ООН (ПРООН) в Україні Підтримка: European Union in Ukraine, IBP, EU4Recovery
<i>Розвиток напрямку реабілітація у відділенні реанімації та інтенсивної терапії</i>		
Навчання групи українських ФР	Серія тренінгів: онлайн тренінг; очний практичний тренінг; навчальний візит; симуляційний тренінг	Організатори: БФ «Пацієнти України», ГО «ВОФТ», Coventry University Підтримка: European Union in Ukraine
<i>Онлайн курси</i>		
Реабілітація в системі охорони здоров'я: курс для лікарів (онлайн курс)		НСЗУ
Базові засади застосування МКФ		НСЗУ
Документування процесу надання реабілітаційної допомоги на основі МКФ (онлайн курс)		НСЗУ
Програма Неврологічне обстеження для фахівців з реабілітації: Шкала порушень Американської асоціації травми спинного мозку (ASIA), Індекс Бартел для активності повсякденного життя, Шкала когнітивного функціонування Ранчо Лос Амігос (онлайн курси)		Physiopedia

Розроблено і реалізовано навчання (тренінги):

– з менеджменту та організації надання реабілітаційних послуг («Менеджмент організації надання реабілітаційних послуг», «Практичні підходи до менеджменту організації надання реабілітаційних послуг», «Доказово-інформована практика та клінічне мислення у фізичній терапії»);

– з реабілітаційного менеджменту для різних типів травм («Реабілітаційний менеджмент у разі порушень опорно-рухового апарату. Модуль 1 -

нижня кінцівка, модуль 2 - верхня кінцівка», «Реабілітаційний менеджмент у разі травми спинного мозку», «Базове розуміння фізичної терапії при порушеннях діяльності дихальної системи», «Фізична терапія травм війни»);

– на тему «Роль медичної сестри в реабілітації»;

– з дитячої реабілітації та фізичної терапії («Аналіз нормотипового рухового розвитку дитини від 0 до 18 місяців», «Аналіз руху дітей з

церебральним паралічем», «Рухове навчання дітей раннього віку»);

– з фізичної терапії та спеціалізованої реабілітації («Фізична терапія у відділенні реанімації та інтенсивної терапії», «Фізична терапія пацієнтів на гострому етапі»);

– на тему «Ефективна комунікація»;

– з мультидисциплінарної реабілітації («Міждисциплінарний підхід у наданні реабілітаційних послуг», «Нормативно-правова база роботи мультидисциплінарної команди»);

– з лікування тривоги та ПТСР;

– для терапевтів мови та мовлення («Анатомія та фізіологія ковтання»);

– з розвитку реабілітації в регіонах (Івано-Франківська, Львівська, Закарпатська області);

– з високоінтенсивної ходьби;

– на тему «Філософія МКФ. Клінічні приклади використання моделі МКФ».

Статистика реалізації проекту свідчить про значний інтерес та участь ФР у цих заходах. Наприклад, в конгресах та конференціях брали участь 1081 спеціаліст зі сфери реабілітації, при середній кількості поданих заявок понад 1000 осіб на кожен із цих заходів. У тренінгах з розвитку професійної спільноти активну участь взяли 264 особи, а в спеціалізованих навчальних програмах з реабілітаційного менеджменту для різних типів травм – 1042 учасники. Тренінги з менеджменту, організації надання реабілітаційних послуг та комунікації об'єднали понад 300 професіоналів.

Серед партнерів, які підтримали ці активності, варто відзначити дипломатичні установи та міжнародних донорів, зокрема Офіс Президента України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство соціальної політики України, Національну службу здоров'я України, Посольство Швейцарії в Україні, представників Європейського

Союзу та Nova Ukraine. Професійні громадські організації, такі як Всеукраїнське об'єднання фізичних терапевтів, Українське товариство терапевтів мови та мовлення, Українське товариство ерготерапевтів і Всеукраїнське об'єднання протезистів-ортезистів, також активно долучалися до проекту. Міжнародні організації, зокрема Міжнародний комітет Червоного Хреста, ВООЗ, Програма розвитку ООН, Товариство Червоного Хреста України, Дитячий фонд ООН та Handicap International, також підтримували ініціативи в рамках проекту. Серед громадських організацій та благодійних фондів відзначаються ProtezHub, Запорука, Всеукраїнське об'єднання осіб з інвалідністю «Група активної реабілітації», Poland Foundation for Active Rehabilitation, Soletterre та Говори.

Необхідно підкреслити, що до проекту долучилися заклади освіти та наукові установи, зокрема Український католицький університет, Дніпровський державний медичний університет, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Національний університет фізичного виховання і спорту, Сумський державний університет, Хортицька національна академія, Сумський державний педагогічний університет ім.А.С.Макаренка, Києво-Могилянська бізнес-школа, Coventry University, Italian Agency for Development Cooperation, Imperial College London та Physiopedia, а також Інститут вертебрології та реабілітації. Ця співпраця підкреслює важливість відповідального та комплексного підходів до розвитку реабілітаційної освіти в Україні.

Опитування щодо досвіду участі в освітніх активностях ініціативи РТВ та запитів щодо майбутніх збирано 120 анкет (табл. 2).

Таблиця 2 – Досвід участі та майбутні потреби учасників освітніх заходів україно-швейцарської ініціативи РТВ

Запитання та варіанти відповідей	Загальна кількість респондентів	Респонденти, що обрали варіант відповіді	
		кількість осіб	% респондентів
Розділ 1. Загальна інформація			
<i>Звідки Ви дізналися про наші навчальні програми?</i>			
- Соцмережі (Фейсбук, Інстаграм)	119	55	46,2
- Рекомендація колег/друзів		47	39,5
- Веб-сайт РТВ/партнерів проекту		11	9,2
- Професійні організації		3	2,5
- Інше		4	3,4

Розділ 2. Інформація від респондентів, які брали участь в освітніх заходах*В яких саме заходах Ви брали участь?*

- Тренінги та курси з реабілітаційного менеджменту	90	61	67,8
- Конгреси та конференції		31	34,4
- Спеціалізовані навчальні програми		24	26,7
- Тренінги з управління та комунікації в реабілітації		16	17,8
- Розвиток професійної спільноти		8	8,9

Як би ви оцінили загальну якість заходу?

- 5 - відмінно	99	83	83,8
- 4 - дуже добре		15	15,2
- 3 - добре		1	1
- 2 - погано і 1 - дуже погано		0	0

Наскільки актуальним і корисним ви вважаєте контент?

- 5 - актуально та корисно	98	90	91,8
- 4 - значною мірою корисно		7	7,1
- 3 - корисно		1	1
- 2 - мало корисно і 1 - ніякої користі		0	0

Наскільки Ви задоволені організацією та логістикою заходу?

- 5 - дуже задоволені	99	82	82,8
- 4 - задоволені		11	11,1
- 3 - скоріше задоволені		4	4
- 2 - скоріше незадоволені		2	2
- 1 - незадоволені		0	0

Наскільки Ви задоволені спікерами/тренерами?

- 5 - дуже задоволені	98	86	87,8
- 4 - задоволені		10	10,2
- 3 - скоріше задоволені		0	0
- 2 - скоріше незадоволені		0	0
- 1 - незадоволені		2	2

Що Вам найбільше сподобалося на заході?

- Актуальність і зміст програми та навчальних матеріалів	91	49	53,8
- Професіоналізм та рівень спікерів		26	28,6
- Можливість обміну досвідом та комунікація, атмосфера заходу		23	25,3
- Організація заходу		22	24,2
- Практична складова та відпрацювання навичок		22	24,2

Що можна було б покращити для майбутніх заходів?

1. Формат та організація заходів	83	32	38,6
2. Зміст та програма заходів		25	30,1
3. Під час заходів сподобалось все, немає, що можна додати чи поліпшити		19	22,9
4. Інформаційна підтримка та комунікація		4	4,8

Чи були б ви зацікавлені у відвідуванні навчальних заходів у майбутньому?

Так	99	99	100
Ні		0	0

Серед тих, хто вже брав участь у заходах, найбільша кількість респондентів (67,8%) відвідала тренінги та курси з реабілітаційного менеджменту (фізична терапія при різних нозологіях, реабілітація в гострому періоді, стаді-тури тощо). Понад 34% респондентів мали досвід участі у всеукраїнських подіях для професійної спільноти – конгресах та/або конференціях (Всеукраїнські конгреси з фізичної терапії, Національний конгрес з мультидисциплінарної реабілітації, Всеукраїнська конференція з реабілітації в педіатрії). У спеціалізованих навчальних програмах (тренінги для ерготерапевтів, медичних сестер, педіатрична реабілітація та тренінги для мультидисциплінарних команд) брало участь 26,7% респондентів, а тренінги з управління та комунікації в реабілітації – 17,8%. Заходи, спрямовані на розвиток професійної спільноти, зокрема, тренінги та курси з розвитку реабілітації в регіонах, Школу лідерів «Реабілітація. Творці змін» та Школу фізичних терапевтів майбутнього, відвідали 8,9% респондентів.

Якість заходів 83% респондентів оцінили на «відмінно», а 15,2% – «дуже добре». Всі опитані визнали, що контент був актуальним та корисним, причому 91,8% учасників оцінили його на найвищому рівні. Серед основних переваг заходів учасники зазначили актуальність і зміст програми та

навчальних матеріалів (53,8%), професіоналізм та високий рівень спікерів (28,6%), а також можливість обміну досвідом та ефективну комунікацію (25,3%). Важливою складовою для багатьох виявилась практична частина та відпрацювання навичок (24,2%).

Щодо побажань на майбутнє, то респонденти найбільше прагнули збільшити кількість тренінгів та розширити їх тематику, збільшити кількість учасників, які можуть брати участь в освітньому процесі, а також розділити заходи за професійними групами і рівнями. Деякі респонденти наголосили на важливості посилення інформаційної підтримки та забезпечення учасників більшою кількістю розроблених навчальних матеріалів. Водночас, усі респонденти висловили зацікавленість у подальшій участі в освітніх заходах, що свідчить про високу ефективність і важливість організованих програм.

Серед респондентів, які ще не брали участь у заходах (19 осіб), 61,1% подавали заявки на участь, переважно у тренінгах з фізичної терапії або ерготерапії та конгресах (табл. 3). У майбутньому вони виявили найбільшу зацікавленість у тренінгах та курсах з реабілітаційного менеджменту (94,7%), конгресах і конференціях (10,5%), спеціалізованих освітніх програмах (10,5%), а також тренінгах з управління та комунікації в реабілітації (5,3%).

Таблиця 3 – Потреби майбутніх учасників освітніх заходів україно-швейцарської ініціативи РТВ

Запитання та варіанти відповідей	Загальна кількість респондентів	Респонденти, що обрали варіант відповіді	
		кількість осіб	% респондентів
<i>Чи подавали Ви заявки на участь в освітніх заходах, якщо так, то на які саме?</i>			
Так	18	11	61,1
Ні		7	38,9
<i>В яких заходах Ви зацікавлені взяти участь?</i>			
- Тренінги та курси з реабілітаційного менеджменту при різних патологіях	19	18	94,7
- Конгреси та конференції		2	10,5
- Спеціалізовані навчальні програми		2	10,5
- Тренінги з управління та комунікації в реабілітації		1	5,3
<i>Які теми Ви хотіли б бачити в наших освітніх програмах?</i>			
- Реабілітаційні методики та підходи (раннє втручання, реабілітація в гострому періоді, високоінтенсивна ходьба, реабілітація при різних типах травм)	17	7	41,2
- Реабілітація травми війни		6	35,3
- Інше		3	17,6
- Психологічна реабілітація		2	11,8
- Інноваційні методики		1	5,9

Основними темами освітніх заходів, у яких були зацікавлені респонденти, є реабілітаційні методики та підходи у фізичній терапії (41,2%), реабілітація військових травм (35,3%), психологічна реабілітація (17,6%), а також інноваційні методики, наприклад, застосування віртуальної або доповненої реальності допоміжних технологій (11,8%).

Аналіз відповідей як респондентів, які вже мали досвід участі у освітніх заходах, так і тих, хто тільки планує приєднатися до цих ініціатив, свідчить про високу зацікавленість та активне прагнення до постійного розвитку професійних навичок і компетенцій у сфері реабілітації, що є важливим кроком на шляху до покращення якості послуг та ефективності роботи в цій галузі.

ОБГОВОРЕННЯ

В Україні однією з перших значущих міжнародних співпраць у сфері реабілітаційної освіти стало впровадження програми підготовки фізичних терапевтів (фізичних реабілітологів) в Львівському державному інституті фізичної культури спільно з Канадським агентством міжнародного розвитку (CIDA) у межах українсько-канадської програми «Партнери в охороні здоров'я» й проекту «Реабілітаційна програма у Львові» на початку 90-х років ХХ ст.

Системні зрушення у професійній підготовці фахівців з реабілітації, розпочалися з 2015 року, коли спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія» була включена до галузі «Охорона здоров'я». Значуще міжнародне партнерство для посилення освітніх програм з фізичної терапії магістерського рівня та інтеграція їх змісту із європейським освітнім простором відбулася у межах програми ЄС Еразмус+ проекту «Інноваційна реабілітаційна освіта – впровадження нових магістерських програм в Україні (REHAB)» [23, 24]. До цього проекту протягом 2018-2023 рр. були залучені по чотири ЗВО з України та з Європи, «Центр тестування професійної компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і «Фармація» при Міністерстві охорони здоров'я України», Європейська федерація адаптивної фізичної активності (EUFAPA). Результатами проекту став професійний розвиток викладачів, розроблення дворічної освітньої програми з фізичної терапії для другого (магістерського) рівня вищої освіти та навчально-методичного забезпечення курсів циклу професійної підготовки, створення і оснащення навчальних лабораторій, апробація кваліфікаційного державного тестового іспиту КРОК-2.

В ерготерапії одним із значущих для спеціалізації був проект Еразмус+ UKROTNE

«Розвиток освітньої програми з ерготерапії в Україні». В рамках цього проекту розроблена освітня програма з ерготерапії для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Уважаємо, що доступним для більшості ЗВО України напрямком міжнародного партнерства є проекти Еразмус+, які передбачають як проведення різноманітних освітніх заходів, методичної роботи, так і мобільність студентів і викладачів. Слід зазначити, що у період з 2022 року більшість міжнародних партнерів підтримували післядипломну освіту, зокрема підвищення кваліфікації та навчання фахівців на тренінгах та освітніх програмах безперервного професійного розвитку.

Ініціатива «Реабілітація травм війни» у 2022 році розпочиналася серією практичних тренінгів для мультидисциплінарних реабілітаційних команд й матеріально-технічною підтримкою закладів охорони здоров'я, але вже з 2023 року – стала однією з перших, яка сфокусувала значні зусилля для посилення формальної (додипломної) освіти ФР. Свідченням системності заходів цього проекту є їх щорічне планування, логічний зв'язок між ними та залучення фахівців різних професій (фізичні терапевти, ерготерапевти, терапевти мови і мовлення, протезисти-ортезисти, лікарі ФРМ, реабілітаційні медсестри).

Як зазначалося вище, усі 120 учасників анкетування оцінили загальну якість проведених заходів на «добре» і «відмінно». Для нас особливо важливим є безпосередні відгуки учасників про освітні заходи. Так, респонденти зазначають, що найбільше їм сподобалося «Практичне спрямування цих заходів», «Рівень наданої інформації та її актуальність», «Актуальність інформації, можливість одразу впроваджувати отримані навички в роботу; можливість поставити всі турбуючі питання; професійність спікерів», «Гарне поєднання теорії і практики», «Взаємодія із учасниками, професіоналізм спікерів, цінні знання та досвід, доступ до матеріалів». Один із учасників тренінгу написав, що «Лідери в реабілітації, це найпотужніше навчання, що перевернуло мої погляди на систему на 180°». Багато учасників зазначали важливість безпосереднього спілкування не лише із спікерами, а й між собою. Про важливість професійного спілкування говорить той факт, що провідним джерелом інформування про навчальні заходи проекту РТВ є рекомендації колег, друзів: 42,4% учасників цих заходів і 36,8% осіб, що планують брати участь, дізналися про ці події саме у такий спосіб. Водночас, через соціальні мережі було проінформовано 38,4% учасників заходів та 54,4%

майбутніх учасників. Це дозволяє зробити висновок, що з одного боку, соціальні мережі важливі для інформування спільноти, а з іншого, професійне спілкування із колегами має більшу вагу, і це спілкування розширюється завдяки освітнім заходам.

Підсумовуючи слід зазначити, що формування міцної професійної спільноти дасть змогу ефективніше підтримувати і спрямовувати свої зусилля на підтримку і розвиток системних змін як у системі реабілітації в Україні, так і в реабілітаційній освіті.

ВИСНОВКИ

Отже, саме застосування і дотримання відповідального підходу через колаборацію і

партнерство у рамках Ініціативи «Реабілітація травм війни в Україні» дозволило одержати результати, що потужно підтримали системні зміни у вітчизняній реабілітаційній освіті. Доведено, що ефективними формами колаборації є створення робочих груп з фізичних терапевтів і викладачів різних вітчизняних ЗВО для реалізації конкретних завдань, консультування і навчання у провідних міжнародних експертів, проведення різних форм освітніх заходів; а ефективним партнерством – міжнародні ініціативи та проекти.

Сподіваємося, що результати спільної міжнародної роботи отримають підтримку і розвиток у професійних спільнотах та сприятимуть якійсь освіті усіх фахівців з реабілітації.

ВКЛАД АВТОРІВ

Бойчук А. ^{D, B}, Єжова О. ^{A, C, D}, Баришок Т. ^D, Тімченко П. ^{B, C, D}, Баран О. ^D, Кумка А. ^D, Іваненко І. ^{B, D}, Тимрук-Скоропад К. ^{A, B, D, E}

А – дизайн дослідження, В – збір даних, С – статистичний аналіз, D – підготовка рукопису, E – адміністрування дослідження.

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

Активності проаналізовані у публікації здійснені у межах ініціативи «Реабілітація травм війни в Україні» за підтримки посольства Швейцарії в Україні.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- World Commission on Environment and Development. *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press; 1987. 27 p.
- United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). Sustainable Development – concept and action [Internet]. United Nations Economic Commission for Europe; 2006 [updated 2021 August 12; cited 2024 Nov 8]. Available from: https://unece.org/fileadmin/DAM/oes/nutshell/previous_issues/focus_sustainable_development.htm. 12/08/2021
- Physiopedia. Opportunities for Physical Therapists Among the New United Nations Agenda. [Internet]. Physiopedia; 2015 [cited 2024 Nov 8]. Available from: <https://www.physiospot.com/2015/10/27/opportunities-for-physical-therapists-among-the-new-united-nations-agenda/>.
- World Health Organisation (WHO). Rehabilitation 2030: A call for action. [Internet]. World Health Organisation; 2017 [cited 2024 Nov 8]. Available from: <https://www.who.int/publications/m/item/rehabilitation-2030-a-call-for-action>.
- Golyk V, Syvak O, Grabljevec K, Tederko P, Gutenbrunner C, Nugraha B. Five years after development of the national disability, health and rehabilitation plan for Ukraine: Achievements and challenges. *J Rehabil Med*. 2021;53(3):jrm00160. Published 2021 Mar 3. <https://doi.org/10.2340/16501977-2792>
- Audebrand LK, Pepin M. Principles for Responsible Management Education: An Axiological Approach. *Journal of Management Education*. 2022;46(5):888-919. <https://doi.org/10.1177/10525629221077148>
- Bowen K, Barry M, Jowell A, Maddah D, Alami N. Virtual Exchange in Global Health: an innovative educational approach to foster socially responsible overseas collaboration. *Int J Educ Technol High Educ*. 2021;18:32. <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00266-x>
- Elliott G. Contract and covenant in English college-based higher education partnerships. *Research in Post-Compulsory Education*. 2024;29(3):452–471. <https://doi.org/10.1080/13596748.2024.2371650>
- Abu-Rish Blakeney E, Chepchirchir A, Kithuci RK, Nduati R, Wamalwa D, Farquhar C, et al. Developing a global partnership to adapt and deliver interprofessional education faculty training in Kenya

- during the COVID-19 pandemic: reporting on an innovative collaboration. *J Interprof Care*. 2024;38(5):942-946.
https://doi.org/10.1080/13561820.2024.2343829
10. Hladkykh F. [Integral indicators of healthcare quality - a way to build a high-quality healthcare system in Ukraine and implement the best international practices for assessing the effectiveness of health-saving technologies]. *Visnyk Kharkivskoho universytetu imeni V.N.Karazina. Seriya Medytsyna*. 2025;32(2(49)):256-72. https://doi.org/10.26565/2313-6693-2024-49-13. [in Ukrainian].
 11. Hawkinson LE, Davis Tribble BL. Implementation of an Early Care and Education Partnership: Perspectives of Diverse Stakeholders. *Early Education and Development*. 2019;30(8):1009-1028. https://doi.org/10.1080/10409289.2019.1653731.
 12. Bernay R, Stringer P, Milne J, Jhagroo J. Three Models of Effective School–University Partnerships. *N. Z. J. Educ. Stud*. 2020;55:133-148. https://doi.org/10.1007/s40841-020-00171-3
 13. Hamilton R, Vincent S, Cooper S, Downey S, Horseman T, Stoneley L. Teaching Partnership Four Years on: Lessons Learned about Relationships between Universities and Practice Partners? *Practice: Social Work in Action*. 2023;35(1):17-26. https://doi.org/10.1080/09503153.2021.1998412
 14. Kmack H, Pellino D, Fricke I. Relationship, leadership, action: Evaluating the framework of a sustainable campus-community partnership. *Community Development*. 2022;54(6):828-845. https://doi.org/10.1080/15575330.2022.2109700.
 15. Yeo S, Kayama M, Toles M, Asahara K, D'Auria J, Havens D, Hayashi N, Horiuchi S, Kamei T, Kobayashi K, Kataoka Y, Miura Y, Montano NP, Oku H, Okubo N, Oyamada K, Sherwood G, Yoshida C, Yamada M. St. Luke's International University and University of North Carolina at Chapel Hill collaboration project to develop the first DNP program in Japan. *J Prof Nurs*. 2021 Jul-Aug;37(4):771-776. https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2021.04.007.
 16. Patterson A, Bahle-Lampe A, Greiner B, et al. Meeting Global Rehabilitation Needs: The Development and Evaluation of an International Visiting Rehabilitation Student Program. *J Allied Health*. 2020;49(2):99-104.
 17. Nishimi K, Street NW. Nursing education partnerships between western high-income universities and non-governmental agencies and low-income local agencies: A scoping review of the literature. *J Prof Nurs*. 2020;36(3):147-157. https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2019.08.010
 18. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On the List of areas of training of specialists with higher education in professional fields, specialties of different qualification levels and working professions. No. 325. 18 May, 1994.
 19. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On the list of areas and specialties in which specialists are trained in higher education institutions at the leading educational and qualification levels. No. 507. 24 May, 1997.
 20. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On Approval of the List of Specialties for Training of Specialists in Higher Education Institutions at the Specialist and Master's Degree Levels. 27 Aug , 2010.
 21. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On Approval of the List of Fields of Knowledge and Specialties in which Higher and Professional Higher Education Applicants are Trained. No. 266. 29 Apr, 2015.
 22. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. On Amendments to the List of Fields of Knowledge and Specialties in which Higher and Professional Higher Education Applicants are Trained. 30 Sep. 30, 2024.
 23. Yezhova OO, Brizhatyi OV, Korol SA. ta in. [European experience in training physical therapists: implementation of new master's programs in physical therapy in Ukraine]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. 2021;5(136):53-57. [in Ukrainian].
 24. Kormiltsev V, Lazareva O, Bismak O, Brushko V, Havreliuk S. [Formation of general and professional competences in the education of physical therapists in the European Union]. *Sportyvna medytsyna, fizychna terapiia ta erhoterapiia*, 2022;(2):100-106. [in Ukrainian].

Одержано 04.03.2025

Затверджено до друку 08.05.2025

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ІМ'Я	Науковий ступінь	Посада	Місце роботи	Електронна пошта
Бойчук Анастасія Юрїївна	-	Керівник Ініціативи «Реабілітація травм війни»	БФ «Пацієнти України»	anastasiia.boichuk@gmail.com
Єжова Ольга Олександрівна	Доктор педагогічних наук	Професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії та спортивної медицини	Сумський державний університет	o.ezhova@med.sumdu.edu.ua

ІІІ	Науковий ступінь	Посада	Місце роботи	Електронна пошта
Баришок Тетяна Віталіївна	кандидат наук з фіз.вих. і спорту	Доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії	Хортицька національна академія	krapatv@gmail.com
Тімченко Поліна Ігорівна	-	Менеджер проєктів	БФ «Пацієнти України»	timchenkopolinaa@gmail.com
Баран Оксана Андріївна	-	Аспірантка, викладач кафедри терапії та реабілітації	Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського	oksankabaran1999@gmail.com
Кумка Антоніна Ігорівна	Master of Education Med	Генеральний директор	БФ Protez Hub Hamilton, Ontario, Canada	antonina@protezhub.com
Іваненко Інна Валеріївна	-	Виконавчий директор	БФ «Пацієнти України»	inna.b@patients.org.ua
Тимрук-Скоропад Катерина Анатоліївна	Доктор наук з фіз.вих. і спорту	Професор кафедри терапії та реабілітації	Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського	tymruk.k@gmail.com